

گسترش روابط علمی و اقتصادی با کشورهای آسیای میانه زمینه ساز توسعه روابط دوجانبه ایران و ازبکستان

دفتر ارتباطات علمی و همکاری های بین المللی^۱

۶ بیان مسئله

در جهان امروز، چالش های مشترک زیست محیطی، اقتصادی و امنیت غذایی، ضرورت همکاری های منطقه ای هوشمندانه را بیش از پیش آشکار ساخته است. آسیای مرکزی به عنوان منطقه ای با اشتراکات تاریخی، فرهنگی و اقلیمی با ایران، از ظرفیت های بی نظیری برای ایجاد یکپارچگی در حوزه کشاورزی و توسعه پایدار برخوردار است. این منطقه که روزی بخشی از جاده ابریشم بود و اکنون تبادل دانش و تجارت به شمار می رفت، امروز نیز می تواند با تکیه بر فناوری های نوین، به کانونی برای همکاری های علمی و فنی تبدیل شود. تغییرات اقلیمی، محدودیت منابع آبی و نیاز به امنیت غذایی، چالش هایی هستند که مرزهای سیاسی نمی شناسند و تنها از طریق اتحاد و تبادل دانش می توان بر آنها غلبه کرد. ایران با سابقه طولانی در پژوهش های کشاورزی و دستاوردهای چشمگیر در حوزه هایی مانند مدیریت آب، اصلاح نباتات و توسعه روش های کشاورزی پایدار، آماده است تا به عنوان شریکی استراتژیک، گامی بلند در جهت تحقق اهداف توسعه ای منطقه بردارد. از سوی دیگر، کشورهای آسیای مرکزی با برخورداری از منابع غنی طبیعی، نیروی انسانی جوان و اراده سیاسی برای توسعه، می توانند حلقه مکمل این همکاری باشند. ما بر این باوریم که شکل گیری شبکه ای از مراکز تحقیقاتی، تبادل تجربیات موفق و اجرای پروژه های مشترک می تواند آسیای مرکزی را به الگویی موفق از همگرایی منطقه ای در حوزه کشاورزی تبدیل کند. این مسیر نه تنها باعث افزایش بهره وری و توسعه اقتصادی می شود، بلکه می تواند زمینه ساز ثبات و امنیت در منطقه باشد. در این راستا توسعه همکاری های بین المللی از مهم ترین اهداف در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی است. ایران و ازبکستان دارای روابط عمیق فرهنگی و تاریخی هستند. هر دو کشور عضو سازمان همکاری اقتصادی (ECO) و سازمان همکاری شانگهای (SCO) می باشند. همکاری های ایران و ازبکستان در زمینه کشاورزی از جنبه های اقتصادی، فناوری و امنیت غذایی حائز اهمیت است. ایران با تجربه در مدیریت منابع آب و فناوری های کشاورزی می تواند به ازبکستان، که دارای ظرفیت های گسترده در تولید محصولات زراعی و باغی است، کمک کند. از سوی دیگر، ازبکستان یکی از تولیدکنندگان اصلی پنبه و غلات در منطقه به شمار می آید که می تواند فرصت های همکاری در این زمینه را فراهم نماید. این همکاری ها نه تنها باعث افزایش تولید و بهره وری در بخش کشاورزی هر دو کشور می شود، بلکه با تقویت امنیت غذایی و توسعه پایدار، سبب رشد روابط علمی و اقتصادی دوجانبه خواهد شد.

۱- حسن مومنی، ریحانه براتی، اردلان دباغ و تورج ولی نسب

6 اقدامات و زمینه‌های همکاری

دو کشور ایران و ازبکستان در سال ۱۴۰۲ سند تفاهم همکاری جهت آموزش محققان جوان ازبکستانی امضا کرده‌اند. بنابراین لازم است با توسعه آگاهی نسبت به ظرفیت‌های دو کشور، در جهت پیشبرد همکاری‌های علمی تلاش شود. بازدید مسئولان ذیربط از ظرفیت‌های دو طرف و نیز برگزاری دوره‌های آموزشی برای محققان علوم کشاورزی می‌تواند با تکیه بر همگرایی علمی، اقتصادی و تجاری بخش کشاورزی در راستای توسعه تعاملات دو جانبه بین‌المللی موثر باشد. یکی از فرصت‌های موجود در این زمینه، ایجاد بستر توسعه و تعمیق روابط دوجانبه با کشور ازبکستان به عنوان پرجمعیت‌ترین کشور آسیای مرکزی است. در این راستا، بنا بر درخواست کشور ازبکستان و طی هماهنگی‌های انجام شده، بازدید هیئت عالی رتبه ازبکستانی از باغات دیم استان فارس به عنوان ظرفیت بی‌نظیر کشاورزی، برنامه‌ریزی شد. هیئت شش نفره متشکل از معاون هیئت مدیره بانک کشاورزی ازبکستان، رئیس مراکز تحقیقاتی بخش کشاورزی و تیم کارشناسی همراه در تاریخ ۶ اردیبهشت ۱۴۰۴ وارد شهر شیراز شدند. این هیئت به مدت یک هفته در شیراز اقامت و بازدیدهایی از شهرستان‌های استان با هدف آشنایی با ظرفیت‌های کشاورزی دیم در باغ‌های انجیر، بادام، انگور و گل محمدی انجام دادند.

با توجه به استقبال ازبکستان از ظرفیت‌های علمی سازمان تات، به درخواست این کشور برنامه‌ریزی برای اعزام محققان جوان ازبکستان و طی دوره‌های آموزشی در کشور در حال انجام است.

به منظور برنامه‌ریزی همکاری‌های آتی و تنظیم پیش‌نویس سند همکاری، نشست مشترک سازمان تات و بانک کشاورزی ازبکستان برگزار شد. در این نشست که با محوریت توسعه همکاری‌های فنی و انتقال دانش برگزار شد، مدیرکل دفتر ارتباطات علمی و همکاری‌های بین‌المللی سازمان تات و مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره بانک کشاورزی ازبکستان حضور داشتند. در این راستا، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بین‌المللی سازمان تات مطرح و برآمدگی این سازمان برای توسعه تعاملات منطقه‌ای و انتقال دانش فنی تاکید شد که با استقبال و توجه ویژه ازبکستان همراه شد. از دستاوردهای این نشست، توافق اولیه برای اجرای پروژه مشترک احداث باغ‌های دیم در کشور ازبکستان با بهره‌گیری از توان علمی و فنی ایران و همچنین تدوین چارچوب اولیه برای تدوین تنظیم تفاهم‌نامه رسمی بود. این نشست را می‌توان گامی موثر در راستای گسترش دیپلماسی علمی و فنی کشور دانست.

6 معرفی دستاورد

- انعکاس نقش محوری سازمان تات در ارائه ظرفیت‌های کشاورزی و برگزاری دوره‌های آموزشی بین‌المللی
- انتقال تجارب و فناوری‌های کشاورزی مانند روش‌های احداث و مدیریت باغ‌های دیم متناسب با اقلیم خشک
- تقویت روابط اقتصادی و فنی بین دو کشور از طریق پروژه‌های مشترک و آموزش کارشناسان ازبکستانی
- معرفی ظرفیت‌های استان فارس به عنوان الگوی کشاورزی دیم
- زمینه‌سازی برای امضای تفاهم‌نامه همکاری مشترک

6 راهکارهای پیشنهادی برای توسعه همگرایی با کشورهای آسیای میانه

- تشکیل اتحادیه کشاورزی آسیای مرکزی
- ایجاد یک سازمان منطقه‌ای مشابه اتحادیه اروپا با محوریت توسعه کشاورزی
- همکاری با سازمان‌های بین‌المللی مانند فائو و سازمان‌های منطقه‌ای برای تأمین مالی و فناوری
- برگزاری نشست‌های منظم کشاورزی
- تشکیل کنفرانس‌های منطقه‌ای سالانه با حضور کارشناسان، سیاست‌گذاران و کشاورزان
- توسعه زیرساخت‌های منطقه‌ای
- بهبود مسیرهای ترانزیتی
- ایجاد انبارهای مشترک و سیستم‌های اطلاعاتی مشترک